

Dušan Puvačić

**ASWA
JUČE I DANAS**

ASWA – JUČE I DANAS

Londonsko Udruženje srpskih pisaca u inostranstvu (Association of Serbian Writers Abroad) – novi izdavač srpske knjige na engleskom jeziku

Dušan Puvačić

Pre nešto više od pola veka, upravo 3. juna 1951. godine, 48 članova-osnivača okupilo se u Londonu radi osnivanja Udruženja srpskih pisaca i umetnika u inostranstvu. Bio je to jedan od najimpresivnijih skupova srpske intelektualne elite razbacane po svetu posle Drugog svetskog rata. Pored Slobodana Jovanovića, koji je dao prvi podsticaj ovoj ideji, tu su se našli i predstavnici predratne emigracije (starina Dimitrije Mitrinović i nešto mlađi Jovo Plamenac), i emigranti prispeli iz zarobljeničkih logora i diplomatskih predstavništava koji nisu želeli da se vrate u zemlju pod komunističkim režimom, kao i grupa mlađih ljudi koja je rat provela u zemlji i uspela, pred sam kraj rata ili neposredno po njegovom završetku, da se domogne slobodnog Zapada. Tako su se na zajedničkom poslu – osnivanje Udruženja koje je trebalo “da omogući svojim članovima rad na književnom polju” – našli Miloš Crnjanski, Nikolaj Velimirović, Irinej Đorđević, Božidar Purić, Milan Gavrilović, Radoje Knežević, Miodrag Purković, Konstantin Fotić, Božidar Vlajić, Mladen Ćujović, Adam Pribićević, Vlastimir S. Petković, Uroš Stanković, Kosta St. Pavlović, Miodrag Stajić, Desimir Tošić i dr. Za prvog predsednika Udruženja izabran je Miloš Crnjanski, dok je doživotni počasni predsednik bio Slobodan Jovanović. Crnjanski se posle dve godine povukao iz Udruženja, a za predsednika je došao Miodrag Stajić.

Godine 1970. pravo na članstvo u Udruženju su dobili i likovni umetnici i naučni radnici, pa su se i ciljevi ove staleške organizacije nešto izmenili: da “okuplja srpske pisce, naučne radnike i likovne umetnike u cilju da olakša njihov profesionalni rad i da zaštiti njihove socijalne interese, kao i da ojača solidarnost duhovnih radnika, koji rade u slobodi braneći principe potpune slobode umetničkog, kulturnog i svakog drugog intelektualnog rada”.

Na osnovu pisanih tragova i sećanja još živih članova, jasno se vidi da je osnovna javna delatnost Udruženja bila usredsređena na organizovanje javnih predavanja u Londonu i širom Engleske. “Po visini i ozbiljnosti kojima su predavači izlagali pojedine teme, može se slobodno reći da je Udruženje u mnogome doprinelo

da se stvori naše slobodno, prosvećeno javno mnjenje u inostranstvu”, zabeleženo je u “Zborniku Udruženja srpskih pisaca i umetnika u inostranstvu”, objavljenom u Londonu 1973.

Godine 1960. ustanovljena je godišnja nagrada “Slobodan Jovanović”. Novčana vrednost nagrade iznosila je pedeset engleskih funti, a dobitnik je dobijao i bronzanu medalju sa likom Slobodana Jovanovića. U početku je bilo predviđeno da se nagrada dodeljuje za najbolju štampanu knjigu na našem jeziku, dok se kasnije izbor proširio i na radove na stranim jezicima vezane za “interese srpskog naroda” i za “probleme u vezi sa srpskim narodom, odnosno emigracijom”.

U okviru Udruženja je osnovan i Arhiv za čuvanje rukopisa i prepiske od vrednosti naših ljudi u emigraciji. Izdavačka delatnosti, dosta ograničena iz finansijskih razloga, odvijala se isključivo na srpskom jeziku, i svodi se na nekoliko brošura, zbornika i knjiga.

Rad Udruženja je obnovljen 1992. godine, kad su članstvo (svedeno na nekoliko imena zbog starosti, bolesti i smrti) proširili mlađi pisci koji su se u to vreme zatekli u Londonu. Rešeni da se nekako organizuju i udruže, shvatili su da je najprirodnije da – umesto osnivanja novog Udruženja – pristupe onom koje već postoji. Kontakti su već postojali i tadašnji (i sadašnji) predsednik, Nenad Petrović spremno je prihvatio ponuđenu ruku. Prvi zajedniški javni nastup starih i novih članova bila je komemoracija posvećena Borislavu Pekiću, 20. februara 1993. I danas je rad Udruženja vezan uglavnom za London, mada među članovima ima i nekoliko pisaca koji žive u Sjedinjenim Američkim Državama.

U toku ratnih godina i sankcija, kad su kulturne veze između Jugoslavije i Velike Britanije bile gotovo u potpunom prekidu, Udruženje je, uglavnom u prostorijama londonske škole za slavenske i istočnoevropske studije, priredilo preko dvadeset književnih večeri na kojima su gostovali pisci iz Jugoslavije (Ljubiša Manojlović, Ivan Lalić, Slobodan Selenić, Kolja Mićević, Predrag Palavestra, Svetozar Koljević, Mihajlo Pantić, Matija Bećković, Radoslav Petković, Predrag Marković, Mića Danojlić i dr.) Predstavljeni su i neki članovi Udruženja, bilo individualno bilo skupno.

Mada deluje bez ičije finansijske podrške, od sredstava prikupljenih u “boljim vremenikma”, malim donacijama nekolicine privrednika i onim što se napabirčilo od ulaznica prodatih za književne večeri, Udruženje je krajem 2001. pokrenulo ediciju na engleskom jeziku, u kojoj bi trebalo da se štampaju dela srpskih pisaca

prevedena na engleski (u prvoklasnim prevodima) i knjige onih srpskih autora koji sad pišu i na engleskom. Dosad su objavljene tri knjige: zbirka pesama Sonje Besford "Arrivals and Departures" (Sonja je rođena u Beogradu i piše i objavljuje prozu i poeziju i na srpskom i na engleskom), "Tri komedije Branisla Nušića" ("Ožalošćena porodica", "Dr" i "Gospođa ministarka") i antologija narodne poezije "Srpske epske balade" (obe u prevodu Džefrija N. V. Loka). Knjiga Sonje Besford je štampana u Londonu, dok su druge dve štampane u zemunskoj štampariji "Program štampa", pošto je u Londonu obavljena tehnička i grafička priprema rukopisa.

Od komercijalnog uspeha ovih prvih izdanja zavisi da li će se moći realizovati ideja o osnivanju nove, dvogodišnje prevodilačke nagrade, koju bi ASWA dodeljivala za najbolji prevod na engleski jezik neke srpske knjige. Tek predstoji ogroman posao na promociji i prodaji. Kako privoleti urednike da objave prikaze knjiga, a knjižare da ih stave na svoje police i u izloge? Zasad su najsigurniji kupci slavistički odseci univerzitetskih biblioteka i naši ljudi koji kupuju knjige za svoju decu ili svoje engleske/američke/kanadske/australijske prijatelje. Ali sve dok knjige ne dođu u ruke onima kojima su prvenstveno namenjene - stranim čitaocima spremnim za upoznavanje sa novim i novoprevedenim delima iz srpske književnosti, ciljevi koje je sebi postavila ASWA biće samo delimično ispunjeni.